

kwartaal
2

jaar
1982

Kwartaaloverzicht binnenlandse veiligheidsdienst

ministerie van binnenlandse zaken

KWARTAALOVERZICHT

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

2e KWARTAAL 1982

I N D E X K W A R T A A L O V E R Z I C H T 2e K W A R T A A L 1982

I. ACTIVITEITEN VAN BUITENLANDSE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

Het Ministerie van Staatsveiligheid in de DDR
Recente ontwikkelingen in het DDR-inlichtingenwerk
Poging tot spionage

II. ANTI-DEMOCRATISCHE STROMINGEN

De nieuwe KGB-voorzitter: zijn loopbaan en opvattingen
Rechts-extremisme

III. MINDERHEDEN - ACTIVISME - TERRORISME

Ontwikkelingen in de Turkse gemeenschap in Nederland
De "Rode Jeugd"

I. ACTIVITEITEN VAN BUITENLANDSE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

HET MINISTERIE VAN STAATSVEILIGHEID IN DE DDR

Op 8 februari 1982 bestond het Ministerie voor Staatsveiligheid (MfS), het inlichtingen- en veiligheidsapparaat van de DDR, 32 jaar. Bij deze gelegenheid zond de Oostduitse partijleider en president Erich HONECKER namens de Sozialistische Einheitspartei Deutschlands (SED) en zijn regering een uitbundige felicitatieboodschap aan de leiding en de medewerkers van het MfS. In zijn boodschap, die integraal in het Oostduitse partijblad "Neues Deutschland" werd gepubliceerd, stak HONECKER de loftrumpet over de verrichtingen van het MfS "ten behoeve van de vrede en het socialisme". Vermeldenswaard is de zeer openhartige wijze waarop HONECKER in zijn huldebetoon het MfS met het Sowjetrussische KGB identificeert en een nog nauwere samenwerking met laatstgenoemde organisatie bepleit.

De organisatie van het MfS

Op 8 februari 1950 werd door het Oostduitse parlement, de Volkskammer, een wet aangenomen waarbij het Ministerie voor Staatsveiligheid (MfS) in het leven werd geroepen. Hiermee hadden de Oostduitse regering en partijleiding een effectief werktuig geschapen om een nagenoeg totale controle op de samenleving in de DDR te kunnen uitoefenen en tegelijkertijd de subversieve activiteiten tegen het Westen te kunnen stroomlijnen.

Het MfS is in grote lijnen naar het voorbeeld van het KGB georganiseerd. Dit betekent o.a. dat daarin zowel de offensieve inlichtingendienst als het veiligheids- en contraspionageapparaat zijn ondergebracht en dat de organisatie op militair-hiërarchische leest is geschoeid. Formeel maakt het MfS deel uit van het regeringsstelsel, maar het is feitelijk op geen enkele wijze verantwoording schuldig aan de Volkskammer. Controle op het functioneren wordt uitgeoefend door de leiding van de SED, die daarvoor over een speciale "CC-afdeling Veiligheid" beschikt.

Minister voor Staatsveiligheid is momenteel generaal Erich MIELKE, tevens lid van het Politburo van de SED. Zijn eerste plaatsvervanger, luitenant-generaal Bruno BEATER, is eveneens lid van het Politburo.

Grof geschetst is het MfS, waarvan de Centrale gevestigd is in Oost-Berlijn-Lichtenberg, opgebouwd uit hoofddirectoraten. Bovendien zijn er over heel het land gespreid nog vijftien regionale vestigingen, die aan de Centrale ondergeschikt zijn en op hun beurt weer leiding geven aan meer dan 200 lokale vestigingen en speciale eenheden in instellingen zoals universiteiten, bedrijven, havens etc.

In totaal zijn er zo'n 20.000 ambtenaren rechtstreeks werkzaam voor het MfS. Voor negentig procent van deze MfS-officieren is het werkterrein in de DDR zelf gelegen. Ongeveer 2000 inlichtingenofficieren, ondergebracht in de Hauptverwaltung Aufklärung (HVA), hebben tot taak het inwinnen van inlichtingen en het werken tegen "de vijanden van het socialisme" in het buitenland, waarvan elders in dit Kwartaaloverzicht enkele voorbeelden worden gegeven. Het aantal geheime medewerkers (agenten, informanten, etc.) wordt geschat op ongeveer honderdduizend. Daarenboven vallen onder het MfS de rond 7000 manschappen en officieren van het grensbewakingsregiment FELIKS DZERZHINSKY ^{*)}, die dienst doen langs de grens met de Bondsrepubliek.

Voorwaarden voor het in dienst treden bij het MfS zijn absolute politieke en persoonlijke betrouwbaarheid en een "proletarische afkomst", waaraan zwaarder wordt getild dan aan welke aanleg of deskundigheid dan ook. Eerst na een grondige eigen vakopleiding en een proefperiode wordt definitief bepaald of een kandidaat geschikt is om in dienst bij het MfS te mogen treden.

---

*) Genoemd naar Feliks Edmundovich DZERZHINSKY, oprichter en leider van de eerste Sowjetrussische staatsveiligheidsdienst "Vse-Rossiyskaya Chrezvychaynaya Komissiya Po Borde S Kontrrevolitisey i Subotazhem", voorloper van het huidige KGB, beter bekend onder de afkorting "CHEKA".

Het controleapparaat van het MfS

Ernst WOLLWEBER, een oude rot in het conspiratieve vak^{*)}, die van 1953 tot 1957 minister voor staatsveiligheid was, heeft een eigen MfS-filosofie geïntroduceerd, die bekend is geworden als de "filosofie van de waakzaamheid". Deze filosofie heeft hij even bondig als veelzeggend op het IVE SED-congres in 1954 als volgt geformuleerd:

"Personen met belangrijke functies of op sleutelposities moeten voortdurend in de gaten worden gehouden voor wat betreft hun politieke verleden, sociale herkomst, persoonlijke relaties, uitspraken en politieke ontwikkeling. Dit alles moet nauwkeurig bijgehouden en vastgelegd worden; dat is wat ik met de filosofie van de waakzaamheid bedoel!"

Overeenkomstig deze eis maakt het MfS sedert zijn oprichting gebruik van een fijnmazig net van informanten (Spitzelsystem) om de bevolking in al haar geledingen te kunnen controleren. De basis van dit systeem wordt gevormd door groepjes van ongeveer tien zogenaamde "niet-officiële medewerkers", die geleid en geïnstrueerd worden door een operationeel medewerker van het MfS. Ongeveer de helft van alle MfS-medewerkers werkt met dergelijke groepjes.

Een voormalige woordvoerder van het MfS, overste Gustav BORRMANN vertelde een gehoor van studenten in Ilmenau: "Wij houden niet alléén de wacht. Met ons en voor ons kijken honderdduizend paar ogen".

Dit wordt weerspiegeld in de organisatie van het MfS, die de hele samenleving bestrijkt. Zo beschikt het MfS naast de regionale en lokale vestigingen over aparte afdelingen voor de beveiliging van de strijdkrachten, voor contraspionage, voor de controle van het reisverkeer en het toerisme, voor de beveiliging van de economie (industrie, landbouw, handel, transportwezen enz.), voor controle op de massa-organisatie (FDJ, GST en de vakbond FDGB), de universiteiten, kerken, ministeries, de diplomatieke missies in de DDR, de douane, PTT, radio, TV en niet te vergeten de Volkspolizei (VOPO). De Oostduitse staatsveiligheidsdienst

---

*) WOLLWEBER was in 1939/1940 leider van een voornamelijk in het Rotterdamse havengebied opererende communistische sabotagegroep, die zich toelegde op het aanbrengen van springladingen in schepen van Nazi-Duitsland. Door verraad werd de organisatie door de SD opgerold, doch WOLLWEBER wist te ontkomen. Verreweg de meeste andere leden van zijn groep werden door de Nazi's terechtgesteld.

kan vrijelijk beschikken over de gegevens, die de VOPO via haar eigen informanten verzamelt. Volgens het Oostberlijnse blad "Berliner Zeitung" zijn thans honderdachtenvijftigduizend personen op vrijwillige basis de VOPO behulpzaam bij het inwinnen van informatie teneinde "een hoge mate van orde en veiligheid te handhaven".

Door de Oostduitse autoriteiten en partijfunctionarissen wordt telkenmale benadrukt dat de status van "niet-officiële medewerker" van het MfS een noodzakelijke en eervolle is. Hoewel het MfS gewoonlijk de discretie handhaaft, verleent het in voorkomende gevallen voor bijzondere prestaties aan informanten een officiële onderscheiding, te weten de eretitel "Verdienter Mitarbeiter der Staatssicherheit". Aan deze onderscheiding is behalve een oorkonde en een medaille een premie van 5000 Mark verbonden.

Controle van de SED op het MfS

Het voorgaande zou de indruk kunnen wekken dat de SED-leiding zich altijd verzekerd heeft kunnen weten van de politieke betrouwbaarheid van het MfS. Dat is echter niet altijd het geval geweest, gezien het feit dat bij twee vroegere pogingen tot politieke oppositie een minister voor staatsveiligheid betrokken was, te weten Wilhelm ZAISSER in 1953 en Ernst WOLLWEBER in 1957. Beiden moesten hun oppositie overigens met aftreden bekopen.

Het is niet verrassend dat de SED-leiding een aantal consequenties uit deze voorvallen heeft getrokken. Zo versterkte de SED na de affaire-WOLLWEBER haar greep op de staatsveiligheidsdienst aanmerkelijk door de al eerder genoemde "CC-afdeling Veiligheid" in het leven te roepen. Bovendien zijn topfunctionarissen van het MfS tegenwoordig op alle niveaus in het leidende kader van de SED geïntegreerd. Zo is de top lid van het CC of zelfs van het Politburo van de SED, zoals reeds eerder werd vermeld. Dat betekent niet alleen een politieke opwaardering van een vakministerie als het MfS, maar tevens een betere politieke controle door de SED op de staatsveiligheidsdienst en daarmee op de hele samenleving van de DDR.

De effectiviteit van het MfS

Dat de SED-leiding momenteel bepaald tevreden is over het optreden van het MfS in binnen- en buitenland, bleek uit de felicitatieboodschap, die de Oostduitse partijleider HONECKER aan het MfS zond ter gelegenheid van de 32-ste verjaardag van het ministerie in februari jl. Volgens de bewoordingen van deze boodschap "hebben de medewerkers van het MfS en het grensbewakingsregiment FELIKS DZERZHINSKY, geleid door de SED en geïnspireerd door de vastberadenheid en het vertrouwen van de bevolking van de DDR, ook het afgelopen jaar de opdrachten van het 10e SED-congres op eervolle wijze uitgevoerd. Beziel met revolutionaire waakzaamheid, strijdlust, inventiviteit en politieke verantwoordelijkheid heeft het MfS opnieuw aangetoond een betrouwbaar werktuig te zijn van de kracht van de werkende klasse".

Naar HONECKER mededeelde hebben de "DDR-chekisten" ^{*)} en de "vele strijders aan het onzichtbare front veel activiteiten van de imperialistische tegenstanders tegen de vrede" onderkend en zijn zij in staat geweest de "subversieve machinaties van het kapitalisme" in de kiem te smoren. Hierdoor werd tevens een wezenlijke bijdrage geleverd aan "de verdere versterking van het socialisme en aan de dynamische ontwikkeling van de DDR".

Erich HONECKER

HONECKER constateerde dat de "agressieve confrontatie- en bewapeningspolitiek" van de Verenigde Staten en de NAVO het noodzakelijk maken dat de Oostduitse "chekisten" zich zowel collectief als individueel grote revolutionaire inspanningen getroosten; dit ter verdediging, handhaving en uitbreiding van het socialisme en de "vredespolitiek" van de DDR.

---

*) Chekist: Sowjetrussische eretitel voor medewerker van het KGB en kennelijk thans ook voor leden van het MfS.

De Oostduitse partijchef besloot zijn boodschap met de aansporing tot de leiding van het MfS om de reeds zeer goede relaties met de Sowjet-"chekisten" uit te bouwen tot een in alle opzichten nog nauwer samenwerkingsverband tussen de staatsveiligheidsdiensten van de Sowjet-Unie en de DDR.

Uit de tekst van de felicitatieboodschap van HONECKER blijkt eens te meer het belang van de Oostduitse staatsveiligheidsdienst voor het politieke systeem van de DDR. HONECKER's oproep aan het MfS om tot nog nauwere samenwerking te komen met het KGB benadrukt voor de zoveelste maal de rol van de DDR als een der trouwste vazallen van het Kremlin.

Tevens kan een dergelijke huldebetuiging worden gezien als een hart onder de riem van de geheime MfS-medewerkers in binnen- en buitenland. Toch kan men zich niet aan de indruk onttrekken dat de grote openheid van HONECKER, alsmede de publicatie van de volledige tekst van zijn boodschap in "Neues Deutschland" van 9 februari jl. ook een verder gelegen doel dienen. Dit doel kan zijn een bedekte waarschuwing te geven aan eventuele andersdenkenden in de DDR, inhoudend, dat zij niet ongestraft andere paden kunnen bewandelen dan de door de Oostduitse partijleiding uitgestippelde wegen.

- - -

RECENTE ONTWIKKELINGEN IN HET DDR-INLICHTINGENWERK

Algemeen

De activiteiten van de DDR-inlichtingendiensten, in het bijzonder het Ministerium für Staatssicherheit (MfS), werden, zeker waar die op Nederland gericht waren, in het verleden zonder uitzondering geleid en gecoördineerd vanaf Oostduits grondgebied.

Voor de recrutering van agenten die ten behoeve van de DDR in Nederland actief moeten zijn put het MfS nog steeds uit het arsenaal van Nederlanders die om uiteenlopende redenen de DDR bezoeken. Vooral zakenlieden en studenten vormen voor onze Oostduitse opponent geliefde targets.

Zakenlieden

Nederlandse zakenlieden vormen een belangrijke doelgroep voor de afdeling Wetenschap en Techniek van het MfS.

Binnen deze doelgroep kunnen we, naast een aantal personen die om zeer uiteenlopende redenen zich in de belangstelling van het MfS mogen verheugen, twee belangrijke categorieën onderscheiden.

Zakenlieden die via hun bedrijf behulpzaam kunnen zijn bij de verwerving door de DDR van embargo-goederen

De belangstelling van het MfS gaat voornamelijk uit naar strategische goederen, hoogwaardige technologie en geavanceerde toepassingen daarvan, in het bijzonder gericht op industriële en militaire toepassingen.

Het betreft hier vooral de naar aanleiding van de situatie in Afghanistan en Polen tot embargo-goederen verklaarde zaken. Maar het heeft ook betrekking op de in het kader van de COCOM ^{*)} vastgelegde artikelen.

^{*)} De COCOM is een samenwerkingsverband van alle NAVO-landen minus IJsland plus Japan. Gezamenlijk wordt getracht criteria op te stellen op grond waarvan kan worden bepaald of een produkt al dan niet als van "strategische" waarde moet worden aangemerkt. Voor Nederland nemen afgevaardigden van het Ministerie van Economische Zaken deel aan dat overleg. De afzonderlijke landen beslissen ten aanzien van welke goederen en informatie exportbepalende- of exportverbodsbepalingen dienen te gelden. Voor Nederland zijn deze vastgelegd in de "Bijlage van het Uitvoerbesluit Strategische Goederen van 1963". Het is een nationale afspiegeling van de COCOM-lijst.

De Oostblok-inlichtingendiensten en dus ook het MfS en met name de afdeling Wetenschap en Techniek daarvan zijn voortdurend doende wegen te zoeken om via allerhande machinaties toch in het bezit te komen van deze goederen en informatie.

Ter verwezenlijking van dit streven maakt men o.a. gebruik van zakenlieden, die voor het voortbestaan van hun bedrijf voor een groot deel afhankelijk zijn van handel met het Oostblok. De goederen volgen vaak een zeer lange weg, maar bereiken uiteindelijk - soms via verschillende landen - toch het Oostblok. Gebleken is dat bij het organiseren van dergelijke transacties ook Nederlandse zakenlieden worden ingeschakeld.

Ook in andere gevallen is gebleken dat aan Nederlanders van Oostduitse kant verzoeken in de richting van de levering van embargo-goederen zijn gedaan.

Handelaren

Het begrip Handelaren moet hier worden opgevat in de zin van het MfS-begrip "Händler": zakenlieden, die uit hoofde van hun beroep handelen in allerhande technische rapporten. Via deze lieden voorzien de Oostblok-inlichtingendiensten hun regeringen van technische "know-how" zonder daarvoor de benodigde investeringen in researchprogramma's te behoeven doen.

De rapporten kunnen voor de ontwikkeling van de industrie in het Oostblok en daardoor in vele gevallen ook voor het militaire potentieel van die landen van onschatbare waarde zijn.

In aanmerking voor samenwerking met het MfS komen in dit verband in het westen woonachtige personen met een gedegen technische opleiding die uit hoofde van hun bedrijf (bijv. een licentiebureau of een technisch informatie- en onderzoeksbureau) zonder al te veel op te vallen technische rapporten kunnen verwerven. In de meeste gevallen wordt geen gerubriceerd materiaal of embargogoed geleverd.

Het gaat doorgaans echter wel om materiaal dat anders zeer vaak moeilijker, of misschien helemaal niet, in het bezit van het Oostblok zou kunnen komen.

In de aanvang is men zich soms niet bewust van het kwalijke van deze handelwijze en meent men geheel legaal te handelen met het Oostduitse Ministerium für Wissenschaft und Technik.

Tegen de tijd dat het duidelijk is wie achter het Ministerium für Wissenschaft und Technik schuil gaat, is men te zeer gewend geraakt aan deze gemakkelijke manier van geld verdienen, of heeft men zich in een dusdanige positie gemanoeuvreerd, dat het moeilijk is geworden om zich er nog los van te maken.

Studenten

De in de DDR op bezoek komende studenten - de tweede doelgroep - zijn daarom zo belangrijk voor het MfS, omdat een gerecruteerde student, eenmaal afgestudeerd een belangrijke (informatie-) positie in het Westen kan gaan innemen. De werkwijze van het MfS met betrekking tot deze "Perspektiv-agenten" wijkt geheel af van de manier waarop de zakenlieden of "Händler" worden aangepakt.

De recruteringsgeschiedenis is zeer omzichtig en geleidelijk. Na recruteringsgeschiedenis wordt voornamelijk aandacht besteed aan de motivatie van de agent. Wel wordt de operatie zo spoedig mogelijk in de conspiratie getrokken, vooral voor wat betreft de te volgen reisroute naar Berlijn. De "Perspektiv-Agent" mag door zijn reizen naar het Oostblok niet opvallen bij de Westerse Veiligheidsdiensten. Gaandeweg vinden er dan ook meer ontmoetingen plaats in derde landen en in Nederland zelf.

Een goed voorbeeld van een dergelijke aanpak van het MfS is het verhaal van twee Nederlandse studenten, dat kortgeleden in het weekblad Panorama te lezen was.

De "modus operandi"

De student (Lex, 22 jaar oud) komt in de zomer van 1977, wanneer hij in een zomerkamp in Praag is, in contact met een Oostduitser. De kennisgeving leidt tot correspondentie en in maart 1978 op uitnodiging tot een reisje naar Leipzig. Bij de Oostduitse vriend thuis ontmoet Lex de neef van de vrouw des huizes, Frank. Met hem bespreekt hij allerlei politieke zaken. Frank toont zich vooral geïnteresseerd in Amnesty International. Hij nodigt Lex uit eens naar Oost-Berlijn te komen en dan gelijk wat brochures mee te nemen. Frank betaalt de kosten. Hij legt Lex uit het materiaal te deponeren in het bagagedepôt van Bahnhof Friedrichstrasse. Frank haalt ze later dan zelf op. Frank geeft ook enige tips met betrekking tot de grensoverschrijding van West naar Oost-Berlijn. Lex heeft wel oren naar de uitnodiging, hoewel hij enige argwaan heeft. In september 1978 is het zover. Men ontmoet elkaar in de lounge van hotel "Stadt Berlin".

Frank verrast Lex op etentjes en tripjes door de stad. Intussen vraagt hij hem om informatiemateriaal over het Albaniëcomité.

Een paar dagen later keert Lex huiswaarts, 1.500 DM aan onkosten-vergoeding en een nieuwe uitnodiging rijker. Met het gevraagde materiaal plus nog wat extra's gaat Lex een paar maanden later per trein richting DDR. Frank brengt hem ditmaal naar een woonhuis waar hij Günther, de chef van Frank, ontmoet. Günther legt uit dat de geheimzinnigheid alleen bedoeld is ter bescherming van de informanten. Zijn organisatie, het "Koordinierungs Ausschusz für Anti-imperialistische Aktionen" (KAAA) is een geheime tak van het "Solidariteitskomitee der DDR". Dit comité steunt ontwikkelingslanden in hun strijd tegen het imperialisme.

Op de Thälmannplatz, in het gebouw met het opschrift Nationalrat, is het Solidariteitscomité gevestigd.

Aan Lex wordt de vraag gesteld of hij zich wil nuttig maken voor het KAAA. Günther oppert dat hij als psycholoog mensen kan uitzoeken die als informant dienst kunnen doen. In dat kader komt Lex' ongeveer even oude vriend Marco ter sprake. Günther en Frank vinden dat Marco ook maar eens naar Oost-Berlijn moet komen. Marco en Lex gaan in oktober 1978 samen naar Berlijn. De ontvangst is allerhartelijkst. Günther ontfermt zich over Marco, waarbij hij Frank de gelegenheid geeft Lex naar Marco's reactie te vragen. Wanneer de twee Oostduitsers de kamer verlaten, vergeten zij een dossier. De studenten nemen de kans waar en fotograferen de inhoud. Zij zijn nauwelijks daarmee gereed of Frank en Günther komen hen ophalen voor een etentje.

Het verblijf in Berlijn wordt verder gevuld met culturele uitstapjes, dineetjes, politieke discussies en besprekingen over de toekomstige samenwerking, Beide Nederlanders krijgen opdracht zich te oriënteren op een baan bij de EEG of de NAVO.

Terug in Nederland blijkt het gefotografeerde rapport een draaiboek te zijn voor hun verblijf in de DDR. Het plan is zeer gedetailleerd. Voorgeschreven wordt zelfs hoe de hartelijke begroeting in zijn werk moet gaan.

Marco en Lex blijken in dit draaiboek een codenaam te hebben, t.w. Tulpe en Felix. Nauwelijks twee maanden later reizen Lex en Marco opnieuw per trein naar Berlijn. Tot zijn grote vreugde overhandigen zij Frank een zelfgemaakt rapport over de kernwapenkwestie in Nederland. Hoofdonderwerp bij de volgende bespreking is de komende reis van Marco naar Amerika. Men geeft hem 1.500 DM extra voor deze trip, opdat hij in staat is interessante personen te benaderen.

In april 1980 gaat Lex alleen naar de DDR. Hem wordt aangeraden zich als psycholoog in Brussel te vestigen en daar een cliënteel onder de secretaresses van NAVO of EEG op te bouwen. Wanneer één van de dames erg interessant is moet hij zelfs als dat nodig is om haar aan zich te binden een huwelijk overwegen. Voor de studenten wordt nu wel duidelijk dat de Oost Duitsers vooral in hun toekomst bij EEG of NAVO geïnteresseerd zijn.

Het contact wordt gecontinueerd en aangehaald. Zij krijgen flinke geldbedragen uitbetaald en toegezegd bij verdere coöperatie. In totaal ontvingen zij zo'n 25.000 DM. Als hen wordt gevraagd de volgende maal apart te reizen, beseffen zij dat ze voortaan geen steun meer aan elkaar zullen hebben, dat ieder voor zich gebonden is aan het contact met de DDR. Toch maken ze nog een reis. Lex gaat als eerste. Zijn toekomst wordt weer ter sprake gebracht. Nieuw is dat men hem de volgende maal via een derde persoon in Nederland wil ontmoeten. De wijze waarop dit zal geschieden wordt uitvoerig besproken. De conspiratie wordt uitgebreid en verdiept. Marco krijgt bij zijn bezoek een zelfde verhaal te horen.

Thuisgekomen besluiten de studenten de contacten te verbreken. De Oost Duitsers zijn het daar niet helemaal mee eens. Via prentbriefkaarten, telegrammen en telefoontjes proberen zij de Nederlanders nog naar de DDR te lokken.

Zelfs nadat Lex en Marco hun relaas in "Panorama" hadden gepubliceerd werd er door het MfS contact met hen opgenomen en werden ze andermaal uitgenodigd naar de DDR te komen. Ze waren te allen tijde welkom. Ze waren toch vrienden.

Conclusie

Uit het bovenstaande blijkt, dat het MfS niet schuwt jonge mensen te werven voor spionage-doeleinden op lange termijn. De bedoeling is deze jonge mensen aan zich te binden en later in te zetten tegen belangrijke targets als NAVO, EEG, Ministeries en tegen secretaresses op belangrijke posten.

Het is belangrijk deze zaken vroegtijdig te onderkennen.

Informatie over reizen naar en kontakten in het Oostblok, ook van jongeren, is noodzakelijk om op het spoor te komen van deze lange termijn operaties.

- - -

POGING TOT SPIONAGE

Het Westduitse dagblad de Frankfurter Allgemeine Zeitung van 22 mei jl. berichtte dat op 14 mei 1982 de Westduitser Horst JONAS tot vier jaar gevangenisstraf was veroordeeld. JONAS werd schuldig bevonden aan het sinds medio 1976 verrichten van spionage-activiteiten, onder meer in Nederland. In Nederland heeft JONAS getracht onderdelen te bemachtigen van hoogwaardige elektronische wapensystemen in gebruik bij de NATO, ten behoeve van zijn KGB-opdrachtgevers.

II. ANTI-DEMOCRATISCHE STROMINGEN

DE NIEUWE KGB-VOORZITTER : ZIJN LOOPBAAN EN OPVATTINGEN

Eind mei 1982 vond aan de top van de Sowjetrussische veiligheids- en inlichtingendienst KGB een mutatie plaats, waarbij KGB-voorzitter Yuri ANDROPOW aftrad en opgevolgd werd door Vitaly FEDORCHUK. Van de nieuwe KGB-voorzitter volgt in het onderstaande een "voorlopig" profiel.

Op 26 mei 1982 verspreidde het Sowjetpersbureau TASS het bericht dat Yuri ANDROPOW door het Presidium van de Opperste Sowjet ontheven was van zijn functie als KGB-voorzitter. Als zijn opvolger was aange-
wezen de 63-jarige Vitaly Vasilyevich FEDORCHUK, tot dan toe hoofd van het KGB in de Oekraïense Sowjetrepubliek.

Het ontslag van ANDROPOW kwam niet onverwacht, want dat was het rechtstreekse gevolg van het feit dat hij tijdens het twee dagen eerder gehouden plenum van het CC-CPSU benoemd was tot CC-secretaris. De benoeming van FEDORCHUK kwam daarentegen wel als een verrassing, wat moge blijken uit het feit dat gerenommeerde commentatoren na het CC-plenum als de meest voor de hand liggende mogelijkheid opperden, dat een van de twee eerste plv. KGB-voorzitters (t.w. TSINEW en CHEBRIKOW) ANDROPOW zou opvolgen. Het doet op zijn minst wat vreemd aan dat FEDORCHUK, die geen deel uitmaakt van het CC van de CPSU, door zijn benoeming geplaatst is boven de twee eerste plv. KGB-voorzitters, die beiden wèl volwaardig CC-lid zijn. In een voor hiërarchische verhoudingen gevoelige samenleving als de Sowjet-russische is dit een situatie, die ongetwijfeld gecorrigeerd moet worden.

Y. ANDROPOW
de gaande en .....

Volgens artikel 33 van de CPSU-
statuten wordt echter het CC ".....
in de door het (partij)congres vast-
gestelde samenstelling gekozen" en
"..... wordt de samenstelling ervan
(d.w.z. wanneer die door welke reden
dan ook is verstoord) uit de door het
congres gekozen kandidaatleden van het
Centraal Comité van de CPSU aangevuld.^{*)}
Strikte toepassing van die bepaling
zou betekenen dat FEDORCHUK pas tijdens
het volgende CPSU-congres, dat in 1986
moet worden gehouden, een plaats kan
krijgen in dit hoge partijorgaan.

V.V. FEDORCHUK
..... de komende man

Omdat verstoorde hiërarchische verhoudingen echter moeten worden recht-
getrokken, zal waarschijnlijk de nieuwe KGB-voorzitter via een of
andere procedure (b.v. op voorstel van het Politburo aan het CC, dat
later met terugwerkende kracht door het Congres zal worden goedgekeurd)
binnen afzienbare tijd een CC-zetel krijgen toegewezen.

Wat geldt voor het lidmaatschap van het CC-CPSU, geldt uiteraard
ook voor de rang die FEDORCHUK als KGB-officier heeft. Als in aanmer-
king wordt genomen dat de eerdergenoemde TSINEW binnen het KGB de rang
heeft van Generaal van het Leger en diens collega CHEBRIKOW de rang
van kolonel-generaal, dan ligt het voor de hand dat ook wat dat betreft
de toekomst voor FEDORCHUK - die eveneens kolonel-generaal is - een
verandering in petto zal hebben. Dit soort status-veranderingen is
echter niet opzienbarend en is niet meer dan een aanpassing aan een
veranderde situatie.

---

^{*)} Grondwet van de Unie van Socialistische Sowjet-Republieken/
Statuut van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie, Uitgeverij
H.D. Tjeenk Willink, Alphen aan den Rijn, 1978, pg. 97.

Met de benoeming van FEDORCHUK tot KGB-voorzitter is de leiding van dit inlichtingen- en veiligheidsapparaat, anders dan onder ANDROPOW, in handen gegeven van een KGB-"beroepsofficier" met een indrukwekkend aantal dienstjaren. ANDROPOW, die 15 jaar lang KGB-voorzitter is geweest, was duidelijk een partijfunctionaris die aan de top van het KGB werd geplaatst om de controle van de partij over dit apparaat te verzekeren. De Oekraïner FEDORCHUK (geb. dec. 1918) is sinds 1939 in dienst bij het KGB en sinds 1940 lid van de CPSU. In de jaren dertig werkte hij enige tijd bij lokale dagbladen in Zhitomir en Kiew en tussen 1936 en 1939 bezocht hij een militaire academie. Volgens FEDORCHUK's officiële biografie was hij tijdens de tweede wereldoorlog in het leger. Met welke activiteiten hij zich daar toen heeft beziggehouden is onbekend, maar hij heeft deze kennelijk wel tot volle tevredenheid van de autoriteiten tijdens de STALIN-periode verricht, want hij werd daarna uitverkoren voor een opleiding aan de Hogere KGB-school.

Uit een passage in het door de gedefecteerde KGB-kapitein Alexei MYAGKOW geschreven boekwerk, "Inside the KGB", blijkt dat FEDORCHUK in de DDR heeft gewerkt als hoofd van het "Directorate of Special Departments", d.w.z. bij de Oostduitse KGB-vestiging die zich specifiek bezighoudt met de samenwerking met en de coördinatie van de Oosteuropese veiligheids- en inlichtingendiensten.

Van daaruit werd hij overgeplaatst naar Moskou, waar hij aan het hoofd kwam van het Derde KGB-Directoraat, dat een oog moet houden op de loyaliteit van de strijdkrachten jegens partij en staat.

In juli 1970 werd FEDORCHUK voorzitter van de Oekraïense KGB, waar hij Vitaly NIKITCHENKO verving, die - zo werd algemeen aangenomen - zich de gram van het Kremlin op de hals had gehaald omdat hij niet hard genoeg optrad tegen dissidenten en andere storende elementen. FEDORCHUK's benoeming vormde achteraf gezien de eerste duidelijke indicatie dat de partijleiding in Moskou m.n. ook ontevreden was over de wijze waarop de toenmalige Oekraïense partijleider, Pjotr SHELEST, de zaken aanpakte. Volgens samizdat-publicaties werd na FEDORCHUK's benoeming in Kiew de Oekraïense KGB volledig onttrokken aan de controle van de Oekraïense CP en werden de zaken in direct en rechtstreeks

overleg met Moskou aangepakt. Volgens dezelfde bronnen zou FEDORCHUK toen ook aan Moskou gerapporteerd hebben dat de Oekraïense partijleiding de activiteiten van de veiligheidsdienst bemoeilijkte en dat SHELEST zelf "nationalistische" afwijkingen vertoonde.

Binnen twee jaar na FEDORCHUK's benoeming in Kiew startte de Oekraïense KGB onder zijn leiding een arrestatiegolf, die resulteerde in de gevangenneming van honderden dissidenten. Vier maanden later, d.w.z. in mei 1972, werd SHELEST ontslagen als eerste secretaris van de Oekraïense CP, omdat - zoals later gesteld werd - hij zich schuldig had gemaakt aan "afwijkingen van de Sowjetrussische nationaliteitspolitiek". FEDORCHUK werd kort daarna vereerd met het kandidaatlidmaatschap van het Oekraïense Politburo. Tijdens het in 1976 gehouden 25e congres van de Oekraïense CP werd hij bevorderd tot volwaardig lid van dit hoge partijorgaan.

De vraag, die na de benoeming van een nieuwe KGB-voorzitter uiteraard rijst, is of deze benoeming van invloed zal zijn voor het optreden van het KGB in de toekomst. Uiteraard is dit een complexe zaak, waarbij een en ander afhankelijk is van de mogelijkheden die de totale Sowjetorganisatie daarvoor biedt, maar waarbij ook de persoonlijke opvattingen van de nieuwbenoemde een rol spelen. Vastgesteld kan worden dat FEDORCHUK destijds tot Oekraïens KGB-chef is benoemd onder het mandaat van ANDROPOV, die waarschijnlijk opnieuw een belangrijke stem heeft gehad in zijn recente promotie. Dat zou kunnen betekenen dat van hem een voortzetting mag worden verwacht van ANDROPOV's KGB-beleid.

Tekenend voor FEDORCHUK's persoonlijke instelling lijkt de inhoud van een toespraak, die hij eind april 1981 heeft gehouden in de Oekraïense Dzerzhinsky-KGB-club. Hij stelde toen: "Vorig jaar is belangrijk werk verricht - veertig Oekraïense nationalisten werden onschadelijk gemaakt. Teneinde onnodige internationale frictie te voorkomen werd de meerderheid van hen veroordeeld op criminele beschuldigingen". Illustratief is ook de inhoud van twee tamelijk recente artikelen, waarin FEDORCHUK opriep tot ideologische waakzaamheid in de relaties met het Westen. Het eerste artikel verscheen in oktober 1980 in het theoretische

maandblad van het CC van de Oekraïense CP. Daarin vroeg hij aandacht voor de verhevigde "ideologische sabotage" van de kant van de Westerse inlichtingendiensten, die zouden samenwerken met Oekraïense dissidenten. Het tweede artikel verscheen in oktober 1981 in "Pid praporom leninizmus", een periodiek voor partijpropagandisten. Daarin werd hetzelfde thema aangeroerd en werden de ontwikkelingen in Polen opgevoerd als een concreet voorbeeld van wat kan gebeuren als de "ideologische teugels" niet strak worden gehouden. "Deze gebeurtenissen", aldus FEDORCHUK, "bevestigen de onomkeerbare waarheid, dat elk soort aantasting van de marxistische en communistische ideologie, elke fout, tekortkoming of schending van de economische wetten van het socialisme, elke verslapping in de ideologische en politieke opvoeding van de massa's onvermijdelijk hevige offensieven oproept van de kant van de burgerlijke ideologie. Zij illustreren dat het primaire doel van de moreel en materieel van buitenaf gesteunde contra-revolutionaire krachten is om de massa's te desoriënteren, de communistische partij ideologisch te ontwapenen, haar organisatie schade te berokkenen en haar de leiding van de gemeenschap te ontnemen met het doel zelf de macht in het land te grijpen en de voorwaarden te scheppen voor het herstel van het kapitalisme".

Met dit soort uitspraken lijkt de persoon van FEDORCHUK voorlopig voldoende omlijd. Het beeld dat daarbij wordt opgeroepen is dat van een dogmatische "apparatsjik", die beschouwd moet worden als een model-KGB-er en voor wie ideologie iets is waarover niet gemarchandeerd kan en mag worden. Ideologische waakzaamheid is hoogst noodzakelijk en verflakking op dat terrein is voor hem een kwalijke zaak. Daaruit volgt bijna vanzelfsprekend dat hij weinig op kan hebben met détente en vreedzame coëxistentie, tenminste voorzover een en ander negatieve effecten veroorzaakt binnen de Sowjetsamenleving zelf.

Het is duidelijk nog te vroeg om de vraag te beantwoorden of de benoeming van FEDORCHUK tot voorzitter van het KGB consequenties heeft voor de modus operandi van de Sowjetrussische veiligheids- en inlichtingendienst zowel binnen de Sowjet-Unie zelf als daarbuiten. Zolang FEDORCHUK geen lid is van het CC van de CPSU kan hij - zoals zijn voorganger ANDROPOV - geen zetel verwerven binnen het Politburo en het is uiteindelijk toch dat partijorgaan waarbinnen ook m.b.t. het KGB

het beleid wordt bepaald. Het lijkt voor de hand te liggen dat binnen dit Politburo ANDROPOW de figuur zal blijven die naast andere verantwoordelijkheden het KGB zal blijven "besturen". In dat geval is FEDORCHUK niet meer dan een soort "zetbaas" en zal er (voorlopig) weinig veranderen wat het KGB betreft. Voor deze constructie pleit ook het feit, dat ANDROPOW op deze manier een stevige greep houdt op een apparaat, waarvan de steun voor hem belangrijk is in de strijd om de BREZJNEW-opvolging.

- - -

RECHTS-EXTREMISME

Uit tal van incidenten kan worden geconcludeerd, dat het rechts-extremisme de laatste jaren weer de kop opsteekt en in diverse Westeuropese landen zelfs gewelddadige vormen heeft aangenomen. Als voornaamste oorzaak daarvoor moet de economische recessie worden gezien. Grote werkeloosheid, onzekerheid over de toekomst, afnemend vertrouwen in gevestigde politieke partijen, radicaler optreden van linkse actievoerders en aanwezigheid van vrij omvangrijke etnische minderheden, vormen tezamen een gunstige voedingsbodem voor rechts-extremisme. Door simpele "oplossingen" te propageren en in te spelen op heersende gevoelens van onvrede trachten rechts-extremistische groeperingen de mensen voor zich te winnen.

Internationaal

Met bomaanslagen, schietpartijen en andere gewelddaden hebben diverse ultra-rechtse en neo-nazistische groeperingen in het buitenland hun aanwezigheid in de achterliggende jaren benadrukt. Die groeperingen blijken onderling veelal goede contacten te hebben. Deze situatie wordt in de hand gewerkt door de activiteiten van verscheidene organisaties die, voornamelijk door verspreiding van nationaal-socialistische lectuur, een internationaal samenbindende rol spelen. Vooral de Franse organisatie "Faisceaux Nationalistes Europeens" (F.N.E.) vervult sedert de zomer van 1980 een centrale functie temidden van een aantal gewelddadige verenigingen in Westeuropa. In dit verband mag de "IJzerbedevaart" niet onvermeld blijven, die ieder jaar in het Belgische Diksmuide plaatsvindt (dit jaar in juli). Op zichzelf is de bedevaart geen rechts-extremistische gebeurtenis, doch langzamerhand hebben rechtse extremisten uit geheel West-Europa dit evenement aangegrepen om samen te komen. Met name enkele Belgische organisaties zijn van de gelegenheid gebruik gaan maken om rond het eigenlijke gebeuren nog andere samenkomsten te organiseren.

Naast groepen met een duidelijk terroristisch karakter trekken in rechts-extremistische sfeer ook enkele min of meer gewelddadige actiegroepen en politieke partijen de aandacht. Ook in ons land is dit laatste het geval.

Nederland

De meest bekende groepering in dat verband is -wel de Nederlandse Volks Unie (N.V.U.). Deze "volksnationalistische" partij stond van 1975 tot na de Tweede-Kamerverkiezingen 1981 onder leiding van de fanatieke Joop GLIMMERVEEN, die met zijn provocerende uitspraken en gedrag veel negatieve publiciteit wist te trekken. Bij verkiezingscampagnes kante de NVU zich vooral tegen de aanwezigheid in ons land van gastarbeiders en Surinamers. In 1981 moest GLIMMERVEEN plaats maken voor de Rotterdammer . Met name deze laatste heeft zich sterk gemaakt voor een andere, meer gematigde en minder provocerende koers. Sinds mei 1981 streeft de partij er voorts naar dit nieuwe beleid gestalte te geven, waarbij getracht wordt om in den lande actieve (regionale) afdelingen van de grond te krijgen. Tevens speelt men al enige tijd met de gedachte om het beginselprogramma te herschrijven. Met deze maatregelen hoopt de NVU zich tot een grote(re) rechtse partij te ontwikkelen, tot nu toe zonder succes. Buiten de partij wordt erg sceptisch gereageerd op "de nieuwe koers", terwijl er ook binnen de partij nogal wat leden zijn, die er weinig heil in zien.

STEM **NVU**
VOLKS-UNIE

GLIMMERVEEN
VOOR EEN
BLANK NEDERLAND

Het Nationaal Jeugd Front (N.J.F.), de NVU-jongerenorganisatie, laat de laatste maanden niet veel van zich horen. Tot eind 1981 trachtte deze groepering zich te ontwikkelen tot een "militante jongerenorganisatie, die de NVU/NJF-idealén op straat zou kunnen verdedigen en uitdragen".

Een aantal van deze jongeren was in november 1981 betrokken bij een op zich weinig betekanend incident in de bossen rond Beetsterzwaag. De NVU was nogal ongelukkig met deze in de pers opgeklopte affaire. Men bezint zich binnen de NVU nog op het toekomstige functioneren van haar jongerenorganisatie.

Nederland géén immigratieland

centrumpartij

POSTBUS 79 - 1000 AB AMSTERDAM

De Centrum Partij (C.P.) kenmerkt zich al vanaf haar oprichting (begin 1980) als tweeslachtig. Enerzijds tracht de partij zich met een tamelijk gematigd partijprogramma en blad te manifesteren als een middenpartij, anderzijds echter is het, te oordelen naar de inhoud van verspreide pamfletten en stickers, niet van grond ontbloot om de CP te verdenken

van het aanzetten tot en het aanwakkeren van vreemdelingenhaat. Tevens is geconstateerd, dat een aanzienlijk deel van het partij kader afkomstig is uit NVU-kring, terwijl bovendien blijkt dat de CP aantrekkingskracht heeft op radicale, veelal racistisch denkende jongeren. Als reactie op de vele tegen haar gerichte demonstraties heeft de CP inmiddels een eigen ordedienst opgericht, die tijdens bijeenkomsten de rust moet garanderen. Het behoeft geen betoog, dat dit een bedenkelijke ontwikkeling is. Hoewel het aantal actieve leden de 100 niet te boven gaat, heeft de CP de NVU in grootte ruimschoots overtroffen. Bovendien is zij veel beter georganiseerd dan de Volks Unie en telt de partij, in tegenstelling tot de NVU, een aanzienlijk aantal intellectuelen.

De uitslag van de Tweede-Kamerverkiezingen 1981 was voor zowel de NVU als de CP nogal teleurstellend. Tezamen wisten zij ditmaal ruim 23.000 stemmen te vergaren, terwijl de NVU in 1977 nog ruim 33.000 stemmen trok. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1982 had de CP nog het meeste succes: in de vier grote steden behaalde zij bijna 12.000 stemmen (in 1981 landelijk ruim 12.000). De naamloze NVU-lijsten bleken in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag volkomen kansloos: er werden slechts 1138 stemmen op uitgebracht. Joop GLIMMERVEEN, die sinds zijn aftreden als NVU-voorzitter "soleert" in de politiek, was in Den Haag nog goed voor ruim 2.000 stemmen. Net als bij vorige verkiezingen bleek ook in 1982 weer, dat ultra-rechts vooral gehoor vindt in de oude stadswijken met relatief veel buitenlanders.

Naast NVU en CP zijn nog enige kleine groeperingen actief in ons land, waarvan op dit moment de Viking Jeugd en de actiegroep Voorpost relatief van het meeste belang zijn.

De Viking Jeugd is een internationale organisatie met afdelingen in o.a. West-Duitsland, Frankrijk, Engeland en Nederland. Doel van deze anti-communistische, anti-democratische en racistische groepering is de vorming van een "harde, zuivere en gedisciplineerde jeugd, die later kan bijdragen tot verwezenlijking van een Europa der Volkeren".

Belangrijkste activiteit van de VJ is deelname aan internationale kampen, waarbij veel nadruk wordt gelegd op fysieke training. Ook dit jaar vond in West-Duitsland een VJ-pinksterkamp plaats, waaraan deelgenomen werd door ongeveer 175 Vikingen uit West-Duitsland, België, Frankrijk en Nederland.

Hoewel de VJ-Nederland kwantitatief gezien niet veel voorstelt, bergt het internationale karakter van deze organisatie toch een zeker gevaar in zich.

Voorpost - Nationalistische Actiegroepen is een van origine Belgische groepering, die in maart 1976 ontstond. Deze uiterst rechtse groepering streeft vooral de verwezenlijking na van een "nationalistisch volkssolidair Heel-Nederland (= Nederland + Vlaanderen) en een vrij en weerbaar Europa der Volkeren". Ook in Nederland heeft Voorpost enige aanhangers,

Tenslotte

Uit het voorgaande mag worden geconcludeerd, dat er in Nederland geen sprake is van "een doorbraak" van rechts-extremisme. Opvallend is dat er de laatste jaren, ook in ons land, relatief vrij veel jongeren in extreem-rechtse hoek terecht zijn gekomen.

Tot nu toe spelen, internationaal gezien, de Nederlandse rechts-extremisten geen rol van betekenis. Er kan echter niet worden gesteld dat er sprake is van een volledig isolement. Zo nemen jaarlijks enige tientallen Nederlanders deel aan de eerdergenoemde "IJzerbedevaart".

Met name de toeloop van radicale jongeren en de internationale contacten houden het gevaar in zich dat ook het Nederlandse rechts-extremisme zich in meer gewelddadige richting zou kunnen ontwikkelen.

= = =

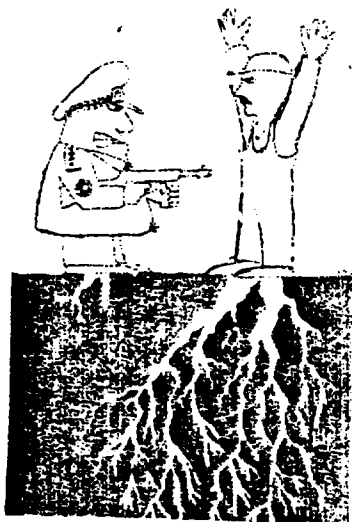
III. MINDERHEDEN - ACTIVISME - TERRORISME

ONTWIKKELINGEN IN DE TURKSE GEMEENSCHAP IN NEDERLAND

Nederland telt momenteel 138.000 legaal hier verblijvende Turken, van wie slechts een klein deel in politiek opzicht van zich doet spreken.

Sinds 12 september 1980 kent Turkije een militaire dictatuur. Voor de meeste Turken in Nederland geldt, dat zij de beëindiging van de bloedige terreur van zowel uiterst-links als -rechts, als positief ervaren. Het uitblijven van ontwikkelingen in democratische richting stelt echter velen teleur.

Hoewel het de Turken voor hun vertrek naar het Westen destijds vanuit het moederland werd verboden in het buitenland politieke activiteit te bedrijven, hebben de politiek-geëngageerde Turken zich toch in links- en rechts-extremistische mantelorganisaties verenigd.

De huidige militaire leider generaal EVREN liet echter weten in de toekomst actie te zullen ondernemen tegen zijn landgenoten in het buitenland, die zich ondanks herhaalde waarschuwingen toch politiek actief betonen.

De meerderheid van de revolutionair gezinde Turken in Nederland, verzameld in organisaties als Dev-Yol en Dev-Sol, heeft zich echter niet laten afschrikken door uitspraken van de militaire leiders.

Ten tijde van de voorlaatste militaire staatsgreep in Turkije in 1971 ontstond uit de radicale studentenbeweging in het Turkije van toen de links-extremistische groepering Dev-Genç (Revolutionaire Jeugd). In 1975 splitste deze Dev-Genç zich in de Dev-Sol (Revolutionair-Links) en Dev-Yol (Revolutionaire Weg). Het zijn vooral deze twee organisaties die verantwoordelijk kunnen worden gesteld voor de terroristische acties van extreem-links in de periode voorafgaande aan het laatste militaire ingrijpen (12-9-1980). Veel Turkse extremisten zijn hun land na de staatsgreep ontvlucht. Het terrorisme in Turkije is na dit ingrijpen praktisch tot nul gereduceerd.

Evenals in andere Westeuropese landen ontwikkelden zich in Nederland na de jongste Turkse staatsgreep meerdere Dev-Sol- en Dev-Yol-kernen. Deze extreem-linkse organisaties van veelal jonge Turken, staan onder invloed van al dan niet uit Turkije gevluchte Dev-Sol- en Dev-Yol-activisten.

Alhoewel ideologisch weinig onderbouwd, lijken trotskistische invloeden in deze nieuwe organisaties aanwezig. Om de door haar gestelde doelen - verzet tegen de huidige militaire dictatuur in Turkije, de NAVO, het Internationaal Monetair Fonds en het kapitalistische systeem in het algemeen - te verwezenlijken, acht men in deze kring het gebruik van geweld gewettigd.

Zowel Dev-Sol als Dev-Yol organiseerden partijbijeenkomsten, demonstraties, manifestaties etc.

De meest in het oog lopende gebeurtenis was de gecombineerde Dev-Sol-/Dev-Yol-demonstratie voor de Turkse Ambassade te Den Haag op 12 september 1981, een jaar na de staatsgreep. Hieraan nam 2500 man deel.

Begin 1982 organiseerde de Dev-Sol weer een bijeenkomst in Amsterdam. Ditmaal in het Roothaanhuis. Als organisator van dit gebeuren trad op.

Aangenomen mag worden dat op bovengenoemde bijeenkomst voorbereidingen zijn getroffen voor de in de week daarop gehouden Dev-Sol-actie bij het Turkse Consulaat te Rotterdam. Deze actie werd uitgevoerd door 10 tot 15 jonge Turken. Ter camouflage hadden de deelnemers

nylon-kousen over het hoofd getrokken. Het lag in de bedoeling tot een bezetting van het Consulaat te komen. De aanwezige politie - het Consulaat staat onder politiebewaking - kon uitvoering van dit voornemen echter verhinderen. Als potentiële bezetter werd uit Amsterdam aangehouden. Overigens werd bij deze actie alleen een "nepbom" gevonden.

Uit publicaties is komen vast te staan dat Dev-Sol op dezelfde dag soortgelijke acties heeft ondernomen in Keulen en Stuttgart. Een week later waren de consulaten in Frankfurt, Hannover en Hamburg aan de beurt, zodat geconcludeerd mag worden, dat hier sprake is van een internationaal georganiseerd optreden.

Het internationale karakter van deze acties werd nog eens onderstreept door de verrichtingen van het nieuw opgezette BIRKOM - Turks internationaal eenheidscomité - waarbinnen de Dev-Sol en de Dev-Yol elkaar weer gevonden lijken te hebben.

Voor wat betreft de Nederlandse situatie voerden BIRKOM-leden eind maart 1982 verschillende bezettingsacties uit. Zo werd in Amsterdam de Mozes en Aäronkerk bezet. In Arnhem lieten de Turken hun oog op het FNV-gebouw vallen.

Nadat reeds meermalen stemmen waren opgegaan tot samenwerking tussen Dev-Sol en Dev-Yol (de groeperingen kwamen nu eenmaal beide voort uit de Dev-Genç) kwam het begin april van dit jaar tot een gezamenlijke samenkomst in het Congresgebouw te Den Haag.

Veel van de toen [†] 300 aanwezige revolutionaire Turken zouden in het bezit zijn geweest van wapens.

Eind mei deed het BIRKOM opnieuw van zich spreken. Ditmaal werden in verschillende Westeuropese steden hongerstakingen gehouden. Voorzover valt na te gaan hadden aanhangers van de Dev-Yol uit Arnhem vooral in de Pauluskerk in Rotterdam hun intrek genomen. Voorts hebben de actievoerders op 4 juni j.l. getracht een petitie met eisen aan het adres van de militaire leiders in Turkije, bij het Consulaat te Rotterdam aan te bieden. Dit werd echter geweigerd. De groep hongerstakers in Rotterdam heeft inmiddels de kerk verlaten en zich bij een andere groep in Amsterdam aangesloten. Een van de hongerstakers in Amsterdam moest intussen in het ziekenhuis worden opgenomen.

Nadat het aanbieden van bovengenoemde petitie mislukt was, hebben op 16 juni j.l. sympathisanten van deze hongerstakers (zowel Turken als Nederlanders, waarbij de Turken wederom gemaskerd waren) voor ongeregelheden bij het Consulaat in Rotterdam gezorgd. De demonstranten raakten slaags met een groep Turken die in het gebouw aanwezig was voor het afhalen van paspoorten en het verrichten van andere formaliteiten. Bij deze rellen bestookten de groepen elkaar met stenen en stokken. Hierbij werd één Nederlander gewond. Twee Turken werden door de politie aangehouden.

Op 18 juni j.l. hielden ongeveer 50 Turken, ter ondersteuning van de hongerstakers in Amsterdam, een zitactie van enige uren op het Binnenhof in Den Haag. In tegenstelling tot de voorgaande actie verliep dit gebeuren vreedzaam.

Uit bovenstaand actiepatroon blijkt, dat er een toenemende dreiging uitgaat van organisaties als Dev-Sol en Dev-Yol.

DE "RODE JEUGD"

Ontstaan en ideologische achtergrond

In 1966 werd op initiatief van de redactie van het blad "De Rode Vlag" ^{*)} tevens een jongerenblad "Rode Jeugd" uitgegeven met het doel de onlustgevoelens van veel jongeren in die tijd - zoals die onder andere via de provo-beweging naar buiten kwamen - in marxistische-leninistische zin om te vormen. Al in 1967 distancieerde de Rode Vlag-groep zich van de redactie van "Rode Jeugd", waarin naast Willen OSKAM een belangrijke rol werd gespeeld door Joost van STEENIS. De Rode Vlag-groep had nogal wat moeite met de anarchistisch getinte denkbeelden van de RJ-redactie. Deze redactie werd hierna de kern van de organisatie Rode Jeugd-Amsterdam. Omstreeks 1968 ontstond vervolgens in Eindhoven een RJ-afdeling o.l.v. Henk WUBBEN; de laatste trad toen eveneens tot de redactie van "Rode Jeugd" toe.

De Rode Jeugd meende uit de ervaringen van de Chinese revolutie te moeten afleiden, dat het bewerkstelligen van een revolutie in het kapitalistische Westen geen kans van slagen had en dat hun bijdrage aan een revolutionaire ontwikkeling van de wereld zou moeten bestaan uit het toebrengen van zoveel mogelijk schade aan kapitalistische c.q. imperialistische instellingen.

Het vorenstaande wekt wellicht de indruk dat de R.J. als geheel van meet af aan haar activiteiten voerde vanuit een vastomlijnde theoretisch-politieke opvatting. In feite echter had de groepering in de eerste jaren van haar bestaan weinig ideologische diepgang.

---

*)Uitgave - destijds - van een gelijknamige prochinese oppositiegroep binnen de CPN.

De rel op zichzelf was voor velen belangrijker dan de theorieën en principes die men zei aan te hangen. Toen de RJ zich na 1969 duidelijker deed kennen als een marxistisch-leninistische organisatie met als doel "de vernietiging van het imperialisme en het omverwerpen van de dictatuur van de bourgeoisie", vielen meer relschoppers af. Wat over bleef was een gemotiveerd restant dat steeds sterker de "noodzaak" van het gebruik van geweld inzag.

Het "geweldsjaar" 1972

Het jaar 1972 kan worden beschouwd als de periode, waarin de binnen de RJ ontstane theorieën over het gebruik van geweld in praktijk werden gebracht.

Toen vonden twee series bomaanslagen plaats, respectievelijk in de lente en in de herfst.

De eerste reeks aanslagen was gericht tegen vestigingen van Philips, als multinationale onderneming een "natuurlijke vijand" van een marxistische organisatie. Bovendien werden de activiteiten van Philips in Griekenland door de RJ beschouwd als collaboratie met het toenmalige kolonelsregime aldaar.

Bij de tweede reeks aanslagen moesten ook andere (multinationale) ondernemingen het ontgelden. Deze acties werden geclaimd door het zgn. Revolutionaire Volksverzet Nederland (RVN), in feite de illegale tak van de RJ: "Ieder individu, elk bedrijf, elke institutie, welke de handen vuil maakt aan imperialistische of kapitalistische praktijken, is " -aldus een RJ-uitgave van augustus 1972- "aanvalsobject van het RVN".

De bommen van de tweede serie aanslagen waren professioneler dan die van de eerste. Deze zgn. buisbommen vertoonden een opvallende overeenkomst met door de Rote Armee Fraktion gebruikte bommen. Weliswaar was het bestaan bekend van contacten tussen Nederlandse en Duitse activisten, doch of die ook betrekking hadden op logistieke zaken, is onduidelijk.

